ਆਰ.ਟੀ.ਆਈ

ਐਚ.ਡੀ.ਐਫ.ਸੀ. ਬੈਂਕ ਲਿਮਿਟੇਡ. & ਓਆਰ.ਐਸ.

ਬਨਾਮ

ਭਾਰਤੀ ਸੰਘ & ਓਆਰ.ਐਸ.

ਐਲ.ਏ. ਨੰਬਰ 68597 ਦਾ 2021 ਅਤੇ ਐਲ.ਏ. ਨੰਬਰ 51632 ਦਾ 2022

ਵਿੱਚ

2019 ਦੀ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ (ਸਿਵਲ) ਨੰ. 1159

ਸਤੰਬਰ 30, 2022

[ਬੀ. ਆਰ. ਗਵਾਈ ਅਤੇ ਸੀ. ਟੀ. ਰਵੀਕੁਮਾਰ, ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ]

ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ – ਅਨੁਚਛੇਦ 32 – ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ, ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਚੁਣੌਤੀ – ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਯੋਗਤਾ – ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਅੰਤਿਮਤਾ ਬਨਾਮ ਐਕਸ ਦੇਬਿਟੋ ਜਸਟੀਸੀਆਈ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ – ਸੂਚਨਾ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਐਕਟ, 2005 – ਐਸ.8 – ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਐਕਟ, 1934 – ਬੈਂਕਿੰਗ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ ਐਕਟ, 1949 – ਮੌਜੂਦਾ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਵੱਖ ਵੱਖ ਬੈਂਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਨਿੱਜੀ ਬੈਂਕ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਜਵਾਬੀ-ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਚੁਣੌਤੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਆਰ.ਟੀ.ਆਈ. ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ, ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਗਾਹਕਾਂ ਸਬੰਧੀ ਗੋਪਨੀਯ ਅਤੇ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਖੁਲਾਸੇ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਹਨ, ਜੋ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਐਸ.8 ਅਧੀਨ ਹੋਰ ਤੌਰ 'ਤੇ ਛੋਟ ਹੈ – ਹੋਰ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਖਾਰਜੀ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜੋ ਕਿ ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਦੀ ਗਈ ਅੰਤਿਮ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਤਾਰੀਖ 16.12.15 ਵਿੱਚ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਬਨਾਮ ਜਯੰਤੀਲਾਲ ਐਨ. ਮਿਸਤਰੀ ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹਨ – ਫੈਸਲਾ: ਜਯੰਤੀਲਾਲ ਐਨ. ਮਿਸਤਰੀ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਆਰ.ਬੀ.ਆਈ. ਨੂੰ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਦੇ ਬੈਂਕਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਬੈਂਕ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀ ਗਾਹਕਾਂ ਸਬੰਧੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਵੀ ਖੁਲਾਸਾ ਕਰਨ, ਜੋ ਕਿ ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਈਵੇਸੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ – ਨੌ-ਜੱਜ ਸੰਵਿਧਾਨ ਬੈਂਚ ਵਿੱਚ ਕੇ.ਐਸ. ਪੁੱਟਾਸਵਾਮੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਾਈਵੇਸੀ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਇੱਕ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ – ਸੂਚਨਾ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਵੀ ਇੱਕ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ – ਅਜਿਹੇ ਟਕਰਾਅ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸੰਤੁਲਨ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ – ਹਾਲਾਂਕਿ, ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਅੰਤਿਮਤਾ ਦੀ ਅਵਧਾਰਨਾ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣਾ ਪਵੇਗਾ, ਇਸੇ ਸਮੇਂ, ਐਕਸ ਦੇਬਿਟੋ ਜਸਟੀਸੀਆਈ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ – ਜੇ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਸਹੀ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦਰਸਾਉਂਦਾ, ਤਾਂ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਉਸ ਨੂੰ ਮੁੜ ਵਿਚਾਰਣ ਅਤੇ ਜ਼ਰੂਰਤ ਪੈਣ 'ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵੱਡੀ ਬੈਂਚ ਨੂੰ ਰੈਫਰ ਕਰਨ ਦੀ ਹਮੇਸ਼ਾ

ਆਗਿਆ ਹੈ – ਪ੍ਰਾਥਮਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਜਯੰਤੀਲਾਲ ਐਨ. ਮਿਸਤਰੀ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲੇ ਨੇ ਪ੍ਰਾਈਵੇਸੀ ਦੇ ਪਹਿਲੂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਸੀ

ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਈਵੇਸੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦਾ ਸੰਤੁਲਨ – ਆਰ.ਬੀ.ਆਈ. ਨੇ ਜਯੰਤੀਲਾਲ ਐਨ. ਮਿਸਤ੍ਰੀ ਅਤੇ ਗਿਰੀਸ਼ ਮਿੱਤਲ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਹਨ – ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਯਾਚੀਕਾਕਰਤਾਓਂ ਕੋਲ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਅਪ੍ਰੋਚ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਉਪਾਯ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।

ਭਾਰਤ ਦੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਗਾਹਕਾਂ ਦੇ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਰਕਸ਼ਾ ਲਈ ਅਨੁਚਛੇਦ 32 – ਪ੍ਰਾਰੰਭਿਕ ਐਤਰਾਜ਼ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ – 2019 ਦੀ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ (ਸਿਵਲ) ਨੰ. 1159 ਏ.ਆਰ. ਅੰਤੁਲੇ ਬਨਾਮ ਆਰ.ਐਸ. ਨਾਇਕ ਅਤੇ ਹੋਰ (1988) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 602 : [1988] 1 ਸਪਲ. ਐਸ.ਸੀ. ਆਰ. 1; ਕੇ ਐਸ ਪੁੱਟਾਸਵਾਮੀ ਅਤੇ ਇਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ਼ ਇੰਡੀਆ ਐਂਡ ਅਦਰਜ਼ (2017) 10 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 1 : [2017] 10 ਐਸ.ਸੀ. ਆਰ. 569 – ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ।

ਸੰਜੇ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਯੂ.ਪੀ. ਪਬਲਿਕ ਸਰਵਿਸ ਕਮਿਸ਼ਨ, ਇਲਾਹਾਬਾਦ ਅਤੇ ਹੋਰ (2007) 3 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 720: [2007] 1 ਐਸ.ਸੀ. ਆਰ. 235 - 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ।

ਭਾਰਤੀ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਬਨਾਮ ਜੈਅੰਤੀਲਾਲ ਐਨ. ਮਿਸਤਰੀ (2016) 3 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 525 : [2015] 14 ਐਸ.ਸੀ. ਆਰ. 505; ਗਿਰੀਸ਼ ਮਿੱਤਲ ਬਨਾਮ ਪਾਰਵਤੀ ਵੀ. ਸੁੰਦਰਮ ਅਤੇ ਹੋਰ (2019) 20 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 747 ਤਬਾਦਲੇ ਵਿੱਚ 2016 ਦੀ ਕੰਟੈਂਪਟ ਪਟੀਸ਼ਨ (ਸੀ) ਨੰ. 928 2015 ਦਾ ਕੇਸ (ਸੀ) ਨੰਬਰ 95, 26 ਅਪ੍ਰੈਲ 2019 ਨੂੰ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ; ਨਰੇਸ਼ ਸ਼੍ਰੀਧਰ ਮਿਰਾਜਕਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਦੇ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਅਤੇ ਐਨ.ਆਰ. [1966] 3 ਐਸਸੀਆਰ 744; ਅਨਿਲ ਕੁਮਾਰ ਬਾਰਾਤ ਬਨਾਮ ਸਕੱਤਰ, ਭਾਰਤੀ ਚਾਹ ਸੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ (2001) 5 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 42 : 2001 (1) ਪੂਰਕ. ਜੇਟੀ 241; ਖੋਡੇ ਡਿਸਟਿਲਰੀਜ਼ ਲਿਮਿਟੇਡ ਅਤੇ ਇਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਰਜਿਸਟਰਾਰ ਜਨਰਲ, ਭਾਰਤ ਦੀ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ (1996) 3 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 114 : [1995] 6 ਸਪਲ. ਐਸ.ਸੀ. ਆਰ. 190; ਮੁਹੰਮਦ. ਅਸਲਮ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਯੂਨੀਅਨ ਅਤੇ ਹੋਰ (1996) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 749 : [1996] 3 ਐਸ.ਸੀ. ਆਰ. 782; ਯੂਨੀਅਨ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਮੇਜਰ ਐਸ. ਪੀ. ਸ਼ਰਮਾ ਅਤੇ ਹੋਰ (2014) 6 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 351 : [2014] 4 ਐਸ.ਸੀ. ਆਰ. 327; ਰੂਪਾ ਅਸ਼ੋਕ ਹੁਰਾ ਬਨਾਮ ਅਸ਼ੋਕ ਹੁਰਾ ਅਤੇ ਹੋਰ (2002) 4 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 388 : [2002] 2 ਐਸ.ਸੀ. ਆਰ. 1006; ਮੁੱਖ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ v. ਗੁਜਰਾਤ ਦੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਅਤੇ ਹੋਰ (2020) 4 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 702 : 2020 (4) ਜੇਟੀ 272; 'ਤੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਵਕੀਲ ਰਿਕਾਰਡ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ਼ ਇੰਡੀਆ (2016) 5 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 1 : [2015] 13 ਐਸ.ਸੀ. ਆਰ. 1; ਥਲਾਪਲਮ ਸੇਵਾ ਸਹਿਕਾਰੀ ਬੈਂਕ ਲਿਮਿਟੇਡ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਕੇਰਲਾ ਅਤੇ ਹੋਰ (2013) 16 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 82 : [2013] 14 ਐਸ.ਸੀ. ਆਰ. 475; ਬਿਹਾਰ ਪਬਲਿਕ ਸਰਵਿਸ ਕਮਿਸ਼ਨ ਬਨਾਮ ਸਈਅਦਹੁਸੈਨ ਅੱਬਾਸ ਰਿਜਵੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ (2012) 13 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 61 :[2012] 1 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 1032; ਗਿਰੀਸ਼ ਰਾਮਚੰਦਰ ਦੇਸ਼ਪਾਂਡੇਬਨਾਮ ਕੇਂਦਰੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਅਤੇ ਹੋਰ

(2013)1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 212 : [2012] 8 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 107; ਮਨੋਹਰ ਜੋਸ਼ੀ ਬਨਾਮਨਿਤਿਨ ਭਾਊਰਾਓ ਪਾਟਿਲ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ (1996) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 169:[1995] 6 ਸੁਪਲ. ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 421; ਐਸ. ਆਰ. ਬੋਮਮਈ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮਭਾਰਤ ਸੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ (1994) 3 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 1 : [1994] 2ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 644 – ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਕੇਸ ਲਾਅ ਹਵਾਲਾ

[2015] 14 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 505 ਪੈਰਾ 5 ਵਿੱਚ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

[1966] 3 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 744 ਪੈਰਾ 8 ਵਿੱਚ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

[1998] 1 ਸੁਪਲ. ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 1 ਪੈਰਾ 8 ਵਿੱਚ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਗਈ

[1995] 6 ਸੁਪਲ. ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 190 ਪੈਰਾ 8 ਵਿੱਚ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

[1996] 3 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 782 ਪੈਰਾ 10 ਵਿੱਚ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

[2014] 4 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 327 ਪੈਰਾ 10 ਵਿੱਚ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

[2002] 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 1006 ਪੈਰਾ 10 ਵਿੱਚ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

[2017] 10 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 569 ਪੈਰਾ 14 ਵਿੱਚ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਗਈ

[2015] 13 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 1 ਪੈਰਾ 14 ਵਿੱਚ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

[2007] 1 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 235 ਪੈਰਾ 15 ਵਿੱਚ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ

[2013] 14 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 475 ਪੈਰਾ 16 ਵਿੱਚ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

[2012] 11 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 1032 ਪੈਰਾ 17 ਵਿੱਚ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

[2012] 8 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 1097 ਪੈਰਾ 17 ਵਿੱਚ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

[1995] 6 ਸੁਪਲ. ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 421 ਪੈਰਾ 26 ਵਿੱਚ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

[1994] 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 644 ਪੈਰਾ 26 ਵਿੱਚ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

ਸਿਵਿਲ ਮੂਲ/ਅਪੀਲੀ ਅਧਿਕਾਰਤਾ: ਆਈ.ਏ. ਨੰਬਰ68597 ਦੀ 2021 ਅਤੇ ਆਈ.ਏ. ਨੰਬਰ 51632 ਦੀ 2022 ਵਿੱਚ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ (ਸਿਵਿਲ) ਨੰਬਰ1159 ਦੀ 2019.

ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਚਛੇਦ 32 ਅਧੀਨ

ਆਈ.ਏ. ਨੰ. 2022 ਦਾ 54521 ਅਤੇ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ (ਸਿਵਲ) ਨੰ. 683 ਦੇ 2021, 2019 ਦਾ 1469, 2021 ਦਾ 690, 709, 768, 765, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਛੁੱਟੀ ਪਟੀਸ਼ਨ (ਸਿਵਲ) ਨੰ. 2022 ਦਾ 14343

ਤੁਸ਼ਾਰ ਮਹਿਤਾ, ਐਸ.ਜੀ., ਦੁਸ਼ਯੰਤ ਦਵੇ, ਮਿਸ. ਗਰਿਮਾ ਪ੍ਰਸਾਦ, ਰਾਕੇਸ਼ ਦਿਵੇਦੀ, ਜੈਦੀਪ ਗੁਪਤਾ, ਕੇ.ਵੀ. ਵਿਸ਼ਵਨਾਥਨ, ਮੁਕੁਲ ਰੋਹਤਗੀ, ਸ੍ਰ. ਸਲਾਹ, ਪ੍ਰਸ਼ਾਂਤ ਭੂਸ਼ਣ, ਪ੍ਰਣਵ ਸਚਦੇਵਾ, ਕੁ. ਜਤਿਨ ਭਾਰਦਵਾਜ, ਸ. ਨੇਹਾ ਰਾਠੀ, ਸਰਫਰਾਜ਼ ਖਾਨ, ਰਾਮ ਸਵਰੂਪ ਸ਼ਰਮਾ, ਫਿਰਾਸਤ ਅਲੀ ਸਿੱਦੀਕੀ, ਰਵੀ ਐਸ ਗੁਪਤਾ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ. ਪ੍ਰਵੀਨਾ ਗੌਤਮ, ਪਵਨ ਸ਼ੁਕਲਾ, ਰਾਜਾ ਰਾਮ, ਅਮਨ ਐਸ. ਸ਼ਰਮਾ, ਅਮਨ ਰਸਤੋਗੀ, ਕੇ.ਕੇ. ਗੌਤਮ, ਓ.ਪੀ. ਗੱਗਰ, ਸਚਿੰਦਰ ਕਰਨ, ਦਿਵਯਾਂਸ਼ੂ ਸਹਾਏ, ਕੁ. ਸ਼ਰਧਾ ਨਰਾਇਣ, ਅਕਸ਼ੈ ਸਹਾਏ, ਗੌਰਵ ਗੋਇਲ, ਰਾਜੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ, ਰਾਜੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਗੌਤਮ, ਅਨੰਤ ਗੌਤਮ, ਨਿਪੁਨ ਸ਼ਰਮਾ, ਸਚਿਨ ਸਿੰਘ, ਵਿਦੂਰ ਆਹਲੂਵਾਲੀਆ, ਰਾਕੇਸ਼ ਸਿਨਹਾ, ਆਨੰਦ ਸ੍ਰੀਵਾਸਤਵ, ਆਸ਼ੀਸ਼ ਸ਼੍ਰੀਵਾਸਤਵ, ਸਮਜਯਾਰ ਲੇਪਚਾ, ਮੈਸ. ਲੈਕਸ ਰੇਗਿਸ ਲਾਅ ਆਫਿਸ, ਰਜਤ ਨਾਇਰ, ਨਵੰਜਯ ਮਹਾਪਾਤਰਾ, ਨਿਰੰਜਨਾ ਸਿੰਘ, ਕੁ. ਬਾਣੀ ਦੀਕਸ਼ਿਤ, ਸੰਜੇ ਕਪੂਰ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਮੇਘਾ ਕਰਨਵਾਲ, ਅਰਜੁਨ ਭਾਟੀਆ, ਰਾਜ ਬਹਾਦਰ ਯਾਦਵ, ਕੁ. ਮੀਸ਼ਾ, ਸਿਧਾਂਤ ਕਾਂਤ, ਕੁ. ਮਹਿਮਾ ਸਰੀਨ, ਸ. ਮੂਲਸ਼੍ਰੀ ਸ਼ੁਕਲਾ, ਏਕਲਵਯ ਦਿਵੇਦੀ, ਰਾਹੁਲ ਗੁਪਤਾ, ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘਲ, ਐਸ.ਐਸ. ਸ਼ਰਾਫ, ਐਚ.ਐਸ. ਪਰਿਹਾਰ, ਕੁਲਦੀਪ ਐਸ. ਪਰਿਹਾਰ, ਕੁ. ਇਕਸ਼ਿਤਾ ਪਰਿਹਾਰ, ਪ੍ਰਣਵ ਸਚਦੇਵਾ, ਅਮ੍ਰਿਤਿਆ, ਚਾਣਕਿਆ, ਮਿਸ. ਬਿੰਦੀ ਗਿਰੀਸ਼ ਦਵੇ, ਧਰਵ ਸ਼ਾਹ, ਕੁ. ਅਪੂਰਵਾ ਕੌਸ਼ਿਕ, ਧਵਲ ਦੇਸਾਈ, ਅਮਨ ਰਾਜ ਗਾਂਧੀ, ਕੁ. ਬਿੰਦੀ ਦਵੇ, ਪ੍ਰਣਯਾ ਗੋਇਲ, ਅਮਰਤਿਆ ਸ਼ਰਨ, ਨਿਖਿਲ ਰੋਹਤਗੀ, ਸ਼ਸ਼ਾਂਕ ਖੁਰਾਣਾ, ਅਮਨ ਗਾਂਧੀ, ਐਡਵੋਕੇਟ. ਦਿਖਾਈ ਦੇਣ ਵਾਲੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਲਈ।

ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ

ਬੀ. ਆਰ. ਗਵਾਈ, ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ.

1. ਆਈ.ਏ. ਨੰਬਰ 68597 ਦੇ 2021 ਵਿੱਚ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ (ਸਿਵਲ) ਨੰਬਰ 1159 ਦੇ 2019 ਵਿੱਚ ਇੰਪਲੀਡਮੈਂਟ ਲਈ ਦੱਸੇ ਗਏ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ, ਇਸਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

2. ਇਹ ਗਰੁੱਪ ਦੀਆਂ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਬੈਂਕਾਂ ਵੱਲੋਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਬੈਂਕ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ, ਦਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ, ਜੋ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ (ਇਥੇ "ਆਰ.ਬੀ.ਆਈ." ਕਹਾ ਜਾਵੇਗਾ) ਵੱਲੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਗਾਹਕਾਂ ਸਬੰਧੀ ਗੋਪਨੀਯ ਅਤੇ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਖੁਲਾਸੇ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਜੋ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਾਵੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਸੂਚਨਾ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਐਕਟ, 2005 (ਇਥੇ "ਆਰ.ਟੀ.ਆਈ. ਐਕਟ" ਕਹਾ ਜਾਵੇਗਾ) ਦੀ ਧਾਰਾ 8 ਅਧੀਨ ਹੋਰਥੋਂ ਛੋਟ ਹੈ।

3. ਅਸੀਂ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ (ਸਿਵਲ) ਨੰਬਰ 1159 ਦੇ 2019 ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਮਾਮਲਾ ਵਜੋਂ ਵਰਤ ਰਹੇ ਹਾਂ।

4. ਅੰਤਰਿਮ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਜੋ ਕਿ ਆਈ.ਏ. ਨੰਬਰ 51632 ਦੇ 2022 ਵਿੱਚ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ (ਸਿਵਲ) ਨੰਬਰ 1159 ਦੇ 2019 ਅਤੇ ਆਈ.ਏ. ਨੰਬਰ 54521 ਦੇ 2022 ਵਿੱਚ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ (ਸਿਵਲ) ਨੰਬਰ 683 ਦੇ 2021 ਵਿੱਚ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ, ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਤਾ - ਗਿਰੀਸ਼ ਮਿੱਤਲ ਵੱਲੋਂ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੌਜੂਦਾ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਖਾਰਜ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

5. ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਤਾ ਦਾ ਤਰਕ ਹੈ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ, ਅਸਲ ਵਿੱਚ, 16ਵੀਂ ਦਸੰਬਰ, 2015 ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਕੇਸ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਆਫ਼ ਇੰਡੀਆ ਬਨਾਮ ਜਯੰਤੀਲਾਲ ਐਨ. ਮਿਸਤਰੀ ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅੰਤਿਮ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਬਰਕਰਾਰ ਨਹੀਂ ਰੱਖੀ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਅਤੇ ਖਾਰਜ ਕਰਨ ਯੋਗ ਹਨ।

6. ਅਸੀਂ ਮਿਸਟਰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਂਤ ਭੂਸ਼ਣ, ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਤਾ-ਗਿਰੀਸ਼ ਮਿੱਤਲ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿੱਚ ਉਪਸਥਿਤ ਹੋਏ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਕੀਲ ਅਤੇ ਮਿਸਟਰ ਰਾਕੇਸ਼ ਦ੍ਵਿਵੇਦੀ, ਮਿਸਟਰ ਮੁਕੁਲ ਰੋਹਤਗੀ, ਮਿਸਟਰ ਦੁਸ਼ਿਆਂਤ ਦਾਵੇ, ਮਿਸਟਰ ਜੈਦੀਪ ਗੁਪਤਾ, ਅਤੇ ਮਿਸਟਰ ਕੇ.ਵੀ. ਵਿਸਵਨਾਥਨ, ਸੀਨੀਅਰ ਕੌਂਸਲਾਂ ਅਤੇ ਮਿਸਟਰ ਦਿਵਿਆਂਸ਼ੂ ਸਹਾਯ, ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ/ਬੈਂਕਾਂ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿੱਚ ਉਪਸਥਿਤ ਹੋਏ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਕੀਲ ਨੂੰ ਸੁਣਿਆ ਹੈ।

7. ਮਿਸਟਰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਂਤ ਭੂਸ਼ਣ, ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਕੀਲ, ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚ ਉਠਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਮੁੱਦਾ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਕੇਸ ਜਯੰਤੀਲਾਲ ਐਨ. ਮਿਸਤਰੀ (ਉਪਰੋਕਤ) ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਫੈਸਲੇ ਦੁਆਰਾ ਸੁਲਝਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ, ਕੇਸ ਗਿਰੀਸ਼ ਮਿੱਤਲ ਬਨਾਮ ਪਾਰਵਤੀ ਵੀ. ਸੁੰਦਰਮ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਵਿੱਚ, ਜਦੋਂ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਆਰ.ਬੀ.ਆਈ. ਨੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਅਵਹੇਲਨਾ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਮਟੀਰੀਅਲ ਦੇ ਖੁਲਾਸੇ ਨੂੰ ਛੋਟ ਦੇ ਕੇ, ਨਾਲ ਹੀ ਇਹ ਵੀ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਆਰ.ਬੀ.ਆਈ. ਨੂੰ ਨਿਰੀਖਣ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਮੱਗਰੀ ਸਬੰਧੀ ਸਾਰੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਨ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ।

8. ਮਿਸਟਰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਂਤ ਭੂਸ਼ਣ ਨੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਨੌ-ਜੱਜ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨਰੇਸ਼ ਸ਼੍ਰੀਧਰ ਮਿਰਾਜਕਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਨਿਆਇਕ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਅਧੀਨ ਆਰਟੀਕਲ 32 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸੁਧਾਰਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸੱਤ-ਜੱਜ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਏ.ਆਰ. ਅੰਤੁਲੇ ਬਨਾਮ ਆਰ.ਐਸ. ਨਾਇਕ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਨਿਆਇਕ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਇਸ ਦੀ ਰਿੱਟ ਅਧਿਕਾਰਤਾ ਦੇ ਅਧੀਨ ਨਹੀਂ ਹਨ।

9. ਮਿਸਟਰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਂਤ ਭੂਸ਼ਣ ਨੇ ਹੋਰ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ, ਕੇਸ ਅਨੀਲ ਕੁਮਾਰ ਬਰਾਤ ਬਨਾਮ ਸੈਕਰੇਟਰੀ, ਇੰਡੀਅਨ ਟੀ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਵਿੱਚ, ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਮੰਨਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਹੁਕਮ ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਹੈ ਖੁਦ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਰਿੱਟ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਅਧੀਨ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ।

10. ਸ਼੍ਰੀ ਭੂਸ਼ਣ ਨੇ ਤਿੰਨ-ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ 'ਤੇ ਵੀ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਬੈਂਚ ਨੇ ਖੋਦੇ ਡਿਸਟਿਲਰੀਜ਼ ਲਿਮਟਿਡ ਅਤੇ ਹੋਰ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਬਨਾਮ ਰਜਿਸਟਰਾਰ ਜਨਰਲ, ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਆਫ਼ ਇੰਡੀਆ6 , ਮੁਹੰਮਦ. ਅਸਲਮ ਬਨਾਮ ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ਼ ਇੰਡੀਆ ਅਤੇ ਹੋਰ 7 ਅਤੇ ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਮੇਜਰ ਐਸ ਪੀ ਸ਼ਰਮਾ ਅਤੇ ਹੋਰ 8 ਅਤੇ ਪੰਜ ਜੱਜਾਂ ਦੀ ਬੈਂਚ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਰੂਪਾ ਅਸ਼ੋਕ ਹੁਰਾ ਬਨਾਮ ਅਸ਼ੋਕ ਹੁਰਾ ਅਤੇ ਹੋਰ 9 ਉਸ ਦੀਆਂ ਬੇਨਤੀਆਂ ਨੂੰ ਦਬਾਉਣ ਲਈ।

11. ਸ਼੍ਰੀ ਭੂਸ਼ਣ ਨੇ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੈਅੰਤੀਲਾਲ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਐਨ. ਮਿਸਤਰੀ (ਸੁਪਰਾ), 'ਤੇ ਕਈ ਫੁਟਕਲ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਬੈਂਕਾਂ ਦੀ ਤਰਫੋਂ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ ਗਿਆ ਜੈਅੰਤੀਲਾਲ ਐਨ. ਮਿਸਤਰੀ (ਸੁਪਰਾ) ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਵਿਰੋਧੀ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੈ ਸਬਮਿਸ਼ਨ, ਜੋ ਹੁਣ ਦੁਬਾਰਾ ਨਹੀਂ ਖੋਲ੍ਹੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ 28 ਅਪ੍ਰੈਲ 2021 ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਰਾਹੀਂ, ਜੋ ਕਿ ਐੱਮ.ਏ. ਨੰ. 2342 ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਹੈ। 2015 ਦੇ ਟਰਾਂਸਫਰਡ ਕੇਸ (ਸਿਵਲ) ਨੰਬਰ 91 ਵਿੱਚ 2019 ਅਤੇ ਹੋਰ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੇ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬੈਂਕਾਂ (ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਰ) 16 ਦਸੰਬਰ 2015 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਬੁਲਾਉਣ ਲਈ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਜੈਅੰਤੀਲਾਲ ਐਨ. ਮਿਸਤਰੀ (ਸੁਪਰਾ), ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਮੌਜੂਦਾ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

12. ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ, ਸਿੱਖਿਅਤ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਤਰਫ਼ੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ/ਬੈਂਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਭਾਵੇਂ 2019 ਦੀ ਐੱਮ.ਏ. ਨੰ. 2342 2015 ਦੇ ਟਰਾਂਸਫਰਡ ਕੇਸ (ਸਿਵਲ) ਨੰਬਰ 91 ਅਤੇ ਹੋਰ ਜੁੜੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ 28 ਅਪ੍ਰੈਲ 2021 ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਰੱਦ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਵੇਗਾ ਬਿਨੈਕਾਰ-ਬੈਂਕ ਇਸ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਲਈ ਉਪਲਬਧ ਹੋਰ ਉਪਚਾਰਾਂ ਦਾ ਪਿੱਛਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨ. ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਕਤ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਰਾਹ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਆਵੇਗਾ ਮੌਜੂਦਾ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਮੌਜੂਦਾ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ।

13. ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਆਰ.ਟੀ.ਆਈ. ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 11 ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਤੀਜੇ ਪਾਰਟੀ ਸਬੰਧੀ ਕੋਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮੰਗੀ ਗਈ ਹੋਵੇ, ਤਾਂ ਸੈਂਟਰਲ ਪਬਲਿਕ ਇਨਫਾਰਮੇਸ਼ਨ ਅਫ਼ਸਰ ਜਾਂ ਸਟੇਟ ਪਬਲਿਕ ਇਨਫਾਰਮੇਸ਼ਨ ਅਫ਼ਸਰ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮਾਮਲਾ ਹੋਵੇ, ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਤੀਜੇ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਦੀ ਸੂਚਨਾ ਦੇਣ ਲਈ ਲਿਖਤੀ ਨੋਟਿਸ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਤੀਜੇ ਪਾਰਟੀ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸੁਝਾਅ ਨੂੰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਖੁਲਾਸੇ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੌਰਾਨ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ ਲਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਕੇਸ **ਚੀਫ਼ ਇਨਫਾਰਮੇਸ਼ਨ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਬਨਾਮ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਆਫ਼ ਗੁਜਰਾਤ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ** ਉੱਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ, ਕੇਸ **ਜਯੰਤੀਲਾਲ ਐਨ. ਮਿਸਤਰੀ (ਉਪਰੋਕਤ)** ਵਿੱਚ ਇਸ ਪਹਿਲੂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਹੈ।

14. **ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ/ਬੈਂਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਵੀ ਦਾਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਨਿੱਜਤਾ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਪੰਜ-ਜੱਜ ਸੰਵਿਧਾਨ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਐਡਵੋਕੇਟਸ-ਆਨ-ਰਿਕਾਰਡ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤੀ ਯੂਨੀਅਨ** ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਅਣਕਹੀ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਵਜੋਂ ਕਹਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਦਾਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ

ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਨੌ-ਜੱਜ ਸੰਵਿਧਾਨ ਬੈਂਚ ਨੇ **ਕੇ.ਐਸ. ਪੁੱਟਾਸਵਾਮੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤੀ ਯੂਨੀਅਨ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ** ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸਪੱਸ਼ਟ ਅਤੇ ਕੈਟੇਗਰੀਕਲੀ ਨਿੱਜਤਾ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਇੱਕ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਵਜੋਂ ਮਾਨਤਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

15. **ਮਿਸਟਰ ਰਾਕੇਸ਼ ਦ੍ਵਿਵੇਦੀ, ਸੀਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵੱਡੇ ਵਕੀਲ, ਨੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਏ.ਆਰ. ਅੰਤੁਲੇ (ਸੁਪਰਾ)** ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਮਨੁੱਖ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਗਲਤੀ ਕਾਰਨ ਦੁੱਖ ਨਹੀਂ ਉਠਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਨਿਯਮ ਨਿਆਂ ਦੀਆਂ ਸਹਾਇਕਾਂ ਹਨ, ਨਾ ਕਿ ਨਿਆਂ ਦੀਆਂ ਮਾਲਕਣਾਂ। ਉਹ **"ਐਕਸ ਦੇਬਿਟੇ ਜਸਟੀਸੀਏ"** ਦੇ ਮੈਕਸਿਮ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ **ਸੰਜੇ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਯੂ.ਪੀ. ਪਬਲਿਕ ਸਰਵਿਸ ਕਮਿਸ਼ਨ, ਇਲਾਹਾਬਾਦ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ** ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਭਰੋਸਾ ਕਰਦੇ ਹਨ।

16. ਮਿਸਟਰ ਮੁਕੁਲ ਰੋਹਤਗੀ, ਸੀਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵੱਡੇ ਵਕੀਲ, ਨੇ ਦਾਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇੱਥੇ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨਿੱਜੀ ਬੈਂਕ ਹਨ ਅਤੇ ਆਰ.ਟੀ.ਆਈ. ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਪਬਲਿਕ ਅਥਾਰਿਟੀ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਉਹ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ **ਥਲੱਪਲਮ ਸਰਵਿਸ ਕੋਆਪਰੇਟਿਵ ਬੈਂਕ ਲਿਮਿਟੇਡ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਕੇਰਲਾ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ** ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਭਰੋਸਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਦਾਵਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਆਰ.ਬੀ.ਆਈ. ਦੀਆਂ ਇੰਸਪੈਕਸ਼ਨ ਰਿਪੋਰਟਾਂ, ਜੋ ਬੈਂਕਿੰਗ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ ਐਕਟ, 1949 ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 35 ਅਧੀਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਇੰਸਪੈਕਸ਼ਨ ਦੌਰਾਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈਆਂ ਹਨ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੁਪਤ ਹਨ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਮੁਹੱਈਆ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਉਹ ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ 14ਵੀਂ ਮਾਰਚ 1998 ਨੂੰ ਆਰ.ਬੀ.ਆਈ. ਦੁਆਰਾ ਸਾਰੇ ਬੈਂਕਾਂ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸੰਚਾਰ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਦੇ ਹਨ।

17. ਮਿਸਟਰ ਰੋਹਤਗੀ ਨੇ ਹੋਰ ਦਾਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਆਰ.ਬੀ.ਆਈ. ਦੁਆਰਾ 30ਵੀਂ ਜੂਨ 1992 ਨੂੰ ਨੋਟੀਫਾਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪਹਿਲੀ ਨੀਤੀ ਆਰ.ਟੀ.ਆਈ. ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 8, ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਐਕਟ, 1934 (ਇਸਨੂੰ "ਆਰ.ਬੀ.ਆਈ. ਐਕਟ" ਕਿਹਾ ਜਾਵੇਗਾ) ਅਤੇ ਬੈਂਕਿੰਗ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ ਐਕਟ, 1949 ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸੀ। ਪਰੰਤੂ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ **ਗਿਰੀਸ਼ ਮਿੱਤਲ (ਸੁਪਰਾ)** ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਆਰ.ਬੀ.ਆਈ. ਨੇ ਨੀਤੀ ਨੂੰ ਇੱਕ-ਲਾਈਨ ਨੀਤੀ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਹੁਕਮ ਅਨੁਸਾਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਖੁਲਾਸੇ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਮਿਸਟਰ ਰੋਹਤਗੀ, ਸੀਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵੱਡੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ **ਬਿਹਾਰ ਪਬਲਿਕ ਸਰਵਿਸ ਕਮਿਸ਼ਨ ਬਨਾਮ ਸੈਯਦ ਹੁਸੈਨ ਅੱਬਾਸ ਰਿਜ਼ਵੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ** ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਦਾਵੇ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਜਨਤਕ ਹਿੱਤ ਅਤੇ ਨਿਜੀ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਸੰਤੁਲਨ ਬਣਾਉਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਉਹ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ **ਗਿਰੀਸ਼ ਰਾਮਚੰਦਰ ਦੇਸ਼ਪਾਂਡੇ ਬਨਾਮ ਕੇਂਦਰੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ** ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਭਰੋਸਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਨਿਜੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨੂੰ ਤਬ ਤੱਕ ਖੁਲਾਸਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਜਦ ਤੱਕ ਕਿ ਜਨਤਕ ਹਿੱਤ ਇਸ ਨੂੰ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਨਾ ਕਰੇ।

18. **ਸ੍ਰੀ ਕੇ.ਵੀ. ਵਿਸਵਨਾਥਨ, ਸੀਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵੱਡੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਐਚ.ਡੀ.ਐਫ.ਸੀ. ਬੈਂਕ, ਕੋਟਕ**

ਬੈਂਕ ਅਤੇ ਬੰਧਨ ਬੈਂਕ ਜਯੰਤੀਲਾਲ ਐਨ. ਮਿਸਤਰੀ (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਉਹ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਬੈਂਕਿੰਗ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ ਐਕਟ, 1949 ਦੀ ਧਾਰਾ 35 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (5) ਇਹ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇੰਸਪੈਕਸ਼ਨ ਰਿਪੋਰਟ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਐਕਟ ਕਿਸੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਖੁਲਾਸੇ ਲਈ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਢੰਗ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸ ਦਾ ਆਰ.ਟੀ.ਆਈ. ਐਕਟ ਉੱਤੇ ਓਵਰਰਾਈਡਿੰਗ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੋਵੇਗਾ। ਸੀਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵੱਡੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਜਯੰਤੀਲਾਲ ਐਨ. ਮਿਸਤਰੀ (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਹਨਾਂ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਸੀ ਦਿੱਤਾ।

19. ਸ੍ਰੀ ਜੈਦੀਪ ਗੁਪਤਾ, ਸੀਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵੱਡੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਜਯੰਤੀਲਾਲ ਐਨ. ਮਿਸਤਰੀ (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕ੍ਰੈਡਿਟ ਇਨਫਾਰਮੇਸ਼ਨ ਕੰਪਨੀਆਂ (ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ) ਐਕਟ, 2005 ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਲਿਆ।

20. ਸ੍ਰੀ ਦੁਸ਼ਿਆਂਤ ਦਾਵੇ, ਸੀਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵੱਡੇ ਵਕੀਲ, ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਆਰ.ਬੀ.ਆਈ. ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 45ਐਨਬੀ ਗੈਰ-ਬੈਂਕਿੰਗ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੀ ਕੁਝ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੀ ਗੁਪਤਤਾ ਉੱਤੇ ਜੋਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਆਰ.ਬੀ.ਆਈ. ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 45ਐਨਬੀ ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (4), ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਨਾਨ-ਓਬਸਟੈਂਟੇ ਕਲੋਜ਼ ਹੈ, ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੌਜੂਦਾ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਗੱਲ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਕੋਈ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਜਾਂ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਜਾਂ ਹੋਰ ਅਥਾਰਿਟੀ ਬੈਂਕ ਨੂੰ ਇਸ ਅਧਿਆਇ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਅਧੀਨ ਬੈਂਕ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਬਿਆਨ ਜਾਂ ਹੋਰ ਸਮੱਗਰੀ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਜਾਂ ਇੰਸਪੈਕਸ਼ਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ। ਉਹ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਸ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਦਾ ਜਯੰਤੀਲਾਲ ਐਨ. ਮਿਸਤਰੀ (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਸੀ ਦਿੱਤਾ।

21. ਇਹ ਸਾਰੇ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ/ਬੈਂਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਆਰਬੀਆਈ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਜੋ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਖਾਸ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਆਰਬੀਆਈ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਅਧੀਨ ਛੋਟ ਹੈ। ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹੋਰ ਖਾਸ ਐਨੈਕਟਮੈਂਟਾਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਜਿਹੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨੂੰ ਖੁਲਾਸਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਮਨਾਹੀ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਚੂੰਕਿ ਆਰਬੀਆਈ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਜਯੰਤੀਲਾਲ ਐਨ. ਮਿਸਤ੍ਰੀ (ਸੁਪਰਾ) ਅਤੇ ਗਿਰੀਸ਼ ਮਿੱਤਲ (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ, ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਜਾ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ ਅਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਲਈ ਉਪਲਬਧ ਇਕੋ ਇੱਕ ਉਪਾਯ ਮੌਜੂਦਾ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਹੀ ਹੈ। ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ/ਬੈਂਕਾਂ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਵਰਿਸ਼ਠ ਕੌਂਸਲਾਂ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਜਯੰਤੀਲਾਲ ਐਨ. ਮਿਸਤ੍ਰੀ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਐਡਵੋਕੇਟਸ-ਆਨ-ਰਿਕਾਰਡ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ। ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਐਡਵੋਕੇਟਸ-ਆਨ-ਰਿਕਾਰਡ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ 16ਵੀਂ ਅਕਤੂਬਰ 2015 ਨੂੰ ਸੁਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਜਯੰਤੀਲਾਲ ਐਨ. ਮਿਸਤ੍ਰੀ (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ 16ਵੀਂ ਦਸੰਬਰ 2015 ਨੂੰ ਸੁਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਹੋਰ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ, ਕੇ.ਐਸ. ਪੁੱਟਾਸਵਾਮੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਨੌ ਮਾਣਯੋਗ ਜੱਜਾਂ ਵਾਲੀ

ਸੰਵਿਧਾਨ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਿੱਜਤਾ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਇੱਕ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਵਜੋਂ ਪਛਾਣਿਆ ਹੈ, ਜਯੰਤੀਲਾਲ ਐਨ. ਮਿਸਤ੍ਰੀ (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਰੱਖੀ ਗਈ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਵਿਰੋਧੀ ਸਥਿਤੀ ਹੁਣ ਇੱਕ ਚੰਗਾ ਕਾਨੂੰਨ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਇੱਕ ਵੱਡੀ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਮੁੜ ਵਿਚਾਰਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

22. ਨਰੇਸ਼ ਸ਼੍ਰੀਧਰ ਮਿਰਾਜਕਰ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਨੌਂ ਜੱਜਾਂ ਦੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ ਕੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਮੂਲ ਪੱਖ 'ਤੇ ਕੋਈ ਹੁਕਮ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਦੀ ਧਾਰਾ 32 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇਸ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਦੇ ਤਹਿਤ ਗਾਰੰਟੀਸ਼ੁਦਾ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਸੰਵਿਧਾਨ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 19(1)(a), (d) ਅਤੇ (g)। ਇਹ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੋਵੇਗਾ ਉਕਤ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀਆਂ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣ ਲਈ:

“ਮਿਸਟਰ ਸੀਰਵਾਈ ਦੇ ਤਰਕ ਦਾ ਆਧਾਰ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਆਦੇਸ਼ ਇੱਕ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਅਜਨਬੀਆਂ ਦੇ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਕਿ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਆਦੇਸ਼ ਬਿਨਾਂ ਅਧਿਕਾਰ ਕਿਤੇ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਆਦੇਸ਼” ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਦੇ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਹ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਦੇ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਅਜਨਬੀਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਦੇ ਸਮਕਾਲੀ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਅਧੀਨ ਇਸ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਲਈ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਦੇ ਸਮਕਾਲੀ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹੋਰ ਨਿਆਇਕ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਵਾਂਗ, ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਸਹੀਅਤ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਅਪੀਲ ਦੁਆਰਾ ਹੀ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਰਿਟ ਕਾਰਵਾਈ ਦੁਆਰਾ ਨਹੀਂ। ਅਸੀਂ ਇਹ ਵੀ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕਰਨ ਦਾ ਸਹਿਜ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ।

ਪਰ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਇਸ ਪਹਲੂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਸਾਨੂੰ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਯਾਚੀਕਾਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਉਚ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਚੁਕੌਤੀ ਹੁਕਮ ਬਾਰੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਬਾਰੇ ਸਵਾਲ ਉਠਾਉਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇਣਾ ਉਚਿਤ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ, ਜੇਕਰ ਇਹ ਸਵਾਲ ਅਨੁਚਛੇਦ 32 ਅਧੀਨ ਲਿਖਤ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਲਏ ਗਏ ਰਿਟ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਵਿੱਚ ਉਠਾਏ ਜਾਣ, ਜੋ ਕਿ ਉਕਤ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਸਹੀ ਕਰਨ ਲਈ ਹਨ। ਜੇਕਰ ਉਚ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਪਲੀਨਰੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਾਲੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹੁਕਮਾਂ ਵਰਗੇ ਚੁਕੌਤੀ ਹੁਕਮਾਂ ਬਾਰੇ ਸਵਾਲ ਅਨੁਚਛੇਦ 32 ਅਧੀਨ ਰਿਟ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਵਿੱਚ ਉਠਾਏ ਜਾਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਤਰਕਸੰਗਤ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਉਚ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹੁਕਮਾਂ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਜੋ ਇੰਟਰ-ਪਾਰਟੀਜ਼ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਵਿੱਚ ਵੈਧ ਵਿਭਾਜਨ ਕਰਨਾ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਲਈ, ਸਾਡੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦਿਆਂ ਕਿ ਚੁਕੌਤੀ ਹੁਕਮ ਇੱਕ ਉਚ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੀ ਅਣਖਿਲਾਈ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਕਤ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਅਸਤਿਤਵ ਅਤੇ ਹੁਕਮ ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਜਾਂ ਉਚਿਤਤਾ ਬਾਰੇ ਸਵਾਲ ਯਾਚੀਕਾਕਰਤਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਅਨੁਚਛੇਦ 32 ਅਧੀਨ ਲਿਖਤ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਲਈ ਗਈ ਰਿਟ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਉਠਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ।

23. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਨੌ-ਜੱਜ ਬੈਂਚ ਨੇ, ਪੀ.ਬੀ. ਗਜੇਂਦਰਗਡਕਰ, ਮੁੱਖ ਨਿਆਂਕਾ ਦੇ ਮਾਧਿਅਮ ਨਾਲ, ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਚੁਕੌਤੀ ਹੁਕਮ ਯਾਚੀਕਾਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰਾਂ 'ਤੇ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਪਾ ਸਕਦੇ। ਇਹ ਵੀ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਚੂੰਕਿ ਹੁਕਮ ਉਚ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਲੰਬਿਤ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦੌਰਾਨ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਚੁਕੌਤੀ ਹੁਕਮ ਦੀ ਸਹੀਅਤ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਅਪੀਲ ਦੁਆਰਾ ਹੀ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਰਿਟ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦੁਆਰਾ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਵੀ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ, ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦਿਆਂ ਕਿ ਹੁਕਮ ਇੱਕ ਉਚ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੀ ਅਣਖਿਲਾਈ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਕਤ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਅਸਤਿਤਵ ਅਤੇ ਹੁਕਮ ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਜਾਂ ਉਚਿਤਤਾ ਬਾਰੇ ਸਵਾਲ ਯਾਚੀਕਾਕਰਤਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਅਨੁਚਛੇਦ 32 ਅਧੀਨ ਲਿਖਤ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਲਈ ਗਈ ਰਿਟ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਉਠਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਹੋਰ ਵੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੰਨਿਆ:

"ਅਸੀਂ, ਇਸ ਲਈ, ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹਾਂ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਤੱਕ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਰਟੀਓਰਾਰੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ, ਇਹ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਦੇ ਤਰਕ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟਾਂ ਦੁਆਰਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਲੰਬਿਤ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਜੁਡੀਸ਼ੀਅਲ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਕਸਰਤ ਦੁਆਰਾ ਸੁਧਾਰਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਗੱਲ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦੇ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਅਨੁਚਿੱਤ 32 ਅਧੀਨ ਅਜਿਹੇ ਜੁਡੀਸ਼ੀਅਲ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰਨ ਲਈ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਕਰਨਾ ਬੇਤੁਕਾ ਹੋਵੇਗਾ ਜੋ ਹਾਈ ਕੋਰਟਾਂ ਦੁਆਰਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਲੰਬਿਤ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਅਤਿਵਾਦੀ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਸਰਟੀਓਰਾਰੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੁਆਰਾ ਇਲਾਜ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਨੁਚਿੱਤ 32 ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਮੰਨੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਅਨੁਚਿੱਤ 32 ਵਿੱਚ ਵਰਤੇ ਗਏ ਸ਼ਬਦ ਬੇਸ਼ੱਕ ਵਿਆਪਕ ਹਨ; ਪਰ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਅਸੀਂ ਜੋ ਵਿਚਾਰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਅਸੀਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹਾਂ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਅਧੀਨ ਅਨੁਚਿੱਤ 32 ਅਧੀਨ ਸਰਟੀਓਰਾਰੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾ ਸਕਦਾ; ਅਨਿਆਥਾ ਮੰਨਣਾ ਸਰਟੀਓਰਾਰੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀਆਂ ਮਾਨਤਾਵਾਂ ਦੇ ਭੀਤਰ ਜਾਣੇ ਜਾਂਦੇ ਸੀਮਾਵਾਂ ਨਾਲ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸੀ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੇ ਇਕਸਾਰ ਰੁਝਾਨ ਨਾਲ ਅਸੰਗਤ ਹੋਵੇਗਾ।"

24. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਹ ਬੇਤੁਕਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ, ਅਨੁਚਿੱਤ 32 ਅਧੀਨ, ਜੁਡੀਸ਼ੀਅਲ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟਾਂ ਲੰਬਿਤ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਅਤਿਵਾਦੀ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਨੁਚਿੱਤ 32 ਅਧੀਨ ਸਰਟੀਓਰਾਰੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੁਆਰਾ ਸੁਧਾਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਹਾਲਾਂਕਿ ਅਨੁਚਿੱਤ 32 ਵਿੱਚ ਵਰਤੇ ਗਏ ਸ਼ਬਦ ਵਿਆਪਕ ਹਨ, ਪਰ ਇਸ ਅਗਾਊਹ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਆਦੇਸ਼ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਅਧੀਨ ਅਨੁਚਿੱਤ 32 ਅਧੀਨ ਸਰਟੀਓਰਾਰੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

25. ਜਿਹੜੇ ਤੱਕ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ ਜੋ ਖੋਦੇ ਡਿਸਟਿਲਰੀਜ਼ ਲਿਮਿਟੇਡ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ

ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸੀ, ਜਿਸ 'ਤੇ ਮਿਸਟਰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਂਤ ਭੂਸ਼ਣ ਨੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਉਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਮੈਰਿਟਸ 'ਤੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਸਹੀਤਾ ਦੀ ਚੁਣੌਤੀ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਸੀ ਜਦੋਂ ਅਪੀਲ ਅਤੇ ਸਮੀਖਿਆ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੋਨੋਂ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

26. ਮੋਹਦ. ਅਸਲਮ (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 32 ਨਿਰਣਾਇਕਤਾ ਦੀ ਸਹੀਤਾ ਜਾਂ ਪੁਨਰਵਿਚਾਰ ਦੀ ਮੰਗ ਲਈ ਉਪਲਬਧ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਪਰੰਤੂ, ਇਸ ਨੇ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਵਲੋਂ ਉਠਾਏ ਗਏ ਤਰਕ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਕਿ ਮਹਾਰਿਸ਼ੀ ਜੋਸ਼ੀ ਬਨਾਮ ਨਿਤਿਨ ਭਾਉਰਾਓ ਪਾਟਿਲ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ[1] **ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਪੀਠ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਐਸ.ਆਰ. ਬੋਮਮਈ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤੀ ਸੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ**[2] ਨਾਲ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸੀ ਸੀ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀਆਂ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਾਇਆ ਕਿ ਇਹ ਰਾਏ ਗਲਤ ਸੀ।

27. ਜਿਹੜੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਮੇਜਰ ਐਸ.ਪੀ. ਸ਼ਰਮਾ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ (ਸੁਪਰਾ) ਹੈ, ਉਸ ਵਿੱਚ, ਪਹਿਲੇ ਦੌਰ ਦੀ ਲੜਾਈ ਜੋ ਕਿ ਜਵਾਬੀ-ਕਰਮਚਾਰੀ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਤੋਂ ਉਤਪੰਨ ਹੋਈ ਸੀ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਤੱਕ ਅੰਤਿਮਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਚੁੱਕੀ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸ ਨੂੰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਹੋਰ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕਰਕੇ ਮੁੜ ਖੋਲ੍ਹਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਸ ਪਿਛੋਕੜ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੰਨਿਆ:

"90. ਸੰਵਿਧਾਨ ਅਧੀਨ ਗਾਰੰਟੀਸ਼ੁਦਾ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ, ਪਰ ਇਸੇ ਸਮੇਂ, ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਅਕਸਰ ਨਹੀਂ ਬਦਲੇ ਜਾਂਦੇ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਜਦੋਂ ਉਹ ਪਾਰਸਪਰਿਕ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਸਿੱਧਾਂਤ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਮੂਲ ਸੰਰਚਨਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਨਿਆਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਕੋਲ ਇੱਕ ਗਲਤੀ ਨੂੰ ਸਹੀ ਕਰਨ ਜਾਂ ਆਪਣੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਕਰਨ ਦੀ ਵਿਆਪਕ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਅੰਤਿਮਤਾ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਕੀਮਤ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨੀ ਮੁੱਦਾ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਉਲਟਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਇੱਕ ਤੱਥ ਦਾ ਸਵਾਲ, ਜਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਦੇ ਵਿਵਾਦ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵਾਰ ਅੰਤਿਮ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਮੁਹਰਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਦੁਬਾਰਾ ਨਹੀਂ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ।"

28. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਤੱਥ ਦਾ ਸਵਾਲ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਅੰਤਿਮਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਪਾਰਸਪਰਿਕ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਮੁੜ ਨਹੀਂ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਵੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨੀ ਮੁੱਦਾ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਉਲਟਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

29. ਮਿਸਟਰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਂਤ ਭੂਸ਼ਣ ਨੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਰੂਪਾ ਆਸ਼ੋਕ ਹੁਰਾ (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਜੋਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਕੁਆਡਰੀ, ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ ਦੇ ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਨਿਰੀਖਣਾਂ ਨੂੰ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੋਵੇਗਾ।

"41. **ਇੱਕ ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਤੁਸੀਂ ਖੜੇ ਹੋਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ** ਦੇ ਸਿਦਾਂਤ ਨੂੰ ਇੰਗਲੈਂਡੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਇੰਨਾ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਮਿਸਾਲ ਤੋਂ ਵਿਚਲਣ ਨੂੰ ਧਰਮ ਭ੍ਰਸਟ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਹਾਊਸ ਆਫ

ਲਾਰਡਜ਼ ਦੁਆਰਾ ਅਭਿਆਸ ਬਿਆਨ ਦੇ ਐਲਾਨ ਨਾਲ, ਇੰਗਲੈਂਡ ਵਿੱਚ ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਚੀ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਹ ਸਮਰੱਥਾ ਮਿਲ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਜਦੋਂ ਇਹ ਸਹੀ ਲੱਗੇ, ਤਾਂ ਪਿਛਲੇ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਵਿਚਲਣ ਕਰ ਸਕੇ। ਨਿਆਂ ਦੇਣ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਚੀ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਅਗਲਾ ਕਦਮ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ **ਪਾਰਟੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ** ਵਿੱਚ ਸਮੀਖਿਆ ਕਰਨ ਲਈ ਅਨਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਇਨਸਾਫ ਕਰਨ ਲਈ ਸੋਧਣ ਲਈ। ਜਿੰਨਾ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਉੱਪਰ ਦੱਸ ਚੁੱਕੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪਣੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਕਰਨ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਚਛੇਦ 137 ਅਧੀਨ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਨਿਆਂਪਾਲਿਕਾ ਦਾ ਕੇਵਲ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਐਲਾਨ ਕਰਨਾ ਹੀ ਕਾਮ ਸੀ, ਇਹ ਧਾਰਨਾ ਇੱਕ ਬੀਤੇ ਯੁੱਗ ਦੀ ਸੋਚ ਸੀ। ਇਹ ਹੁਣ ਬਹਿਸ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਗਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਕਾਫੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਤੈਅ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤਾਂ ਸਮਾਜ ਦੀਆਂ ਬਦਲਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਣ ਅਤੇ ਅਨੁਕੂਲ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਢਾਲ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ, ਮੁੱਖ ਉਦੇਸ਼ ਇਨਸਾਫ ਦੇਣਾ ਹੈ। ਹਾਲ ਦੇ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਵਿੱਚ ਇਨਸਾਫ ਦੇਣ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਪਸ਼ਟ ਬਦਲਾਅ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਪਰ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਅੰਤਿਮਤਾ ਦੇ ਸਿਦਾਂਤ ਨੂੰ ਦਰਕਿਨਾਰ ਕਰਦਿਆਂ। ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਬਨਾਮ ਰਘੁਬੀਰ ਸਿੰਘ [(1989) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 754]ਪਾਠਕ, ਮੁੱਖ ਨਿਆਂਕਾ ਨੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਬੈਂਚ ਲਈ ਬੋਲਦਿਆਂ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕਿਹਾ: (ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. ਪੰਨਾ 766-67, ਪੈਰਾ 10)

"10. ਪਰ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਮਾਜਿਕ ਵਿਵਸਥਾ ਦੇ ਨਿਯਮਨ ਲਈ ਮਨੁੱਖ ਦੁਆਰਾ ਵਿਕਸਿਤ ਸਾਰੇ ਸਿਦਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਸੀਮਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੇ ਸ਼ਾਸਨ ਵਿੱਚ ਘੇਰਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਸੀਮਾਵਾਂ ਜੋ ਕਿ ਬਦਲਦੇ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਮੁੜ-ਸਮਾਯੋਜਨ ਦੀ ਲੋੜ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਉੱਠਦੀਆਂ ਹਨ, ਬਦਲੇ ਹੋਏ ਸਮਾਜਿਕ ਸੰਦਰਭ ਦੁਆਰਾ ਮੰਗੇ ਗਏ ਕਾਨੂੰਨੀ ਮਾਨਦੰਡਾਂ ਦੇ ਮੁੜ-ਸਮਾਯੋਜਨ ਦੀ ਲੋੜ। ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਨਵੀਆਂ ਉਰਜਾਵਾਂ ਨਾਲ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਢਾਲਣ ਦੀ ਲੋੜ ਇਹ ਸੱਚਾਈ ਘਰ ਲਿਆਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ 'ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਤਰਕ ਨਹੀਂ ਰਹੀ ਇਹ ਤਜਰਬਾ ਰਹੀ ਹੈ' (ਓਲਿਵਰ ਵੈਂਡੇਲ ਹੋਮਜ਼ : ਦ ਕਾਮਨ ਲਾ, ਪੰਨਾ 5), ਅਤੇ ਫਿਰ ਜਦੋਂ ਉਸਨੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਅਧਿਐਨ ਵਿੱਚ ਐਲਾਨਿਆ (ਓਲਿਵਰ ਵੈਂਡੇਲ ਹੋਮਜ਼ : 'ਕਾਮਨ ਕੈਰੀਅਰਜ਼ ਅਤੇ ਕਾਮਨ ਲਾ,(1943) 9 ਕਰ ਐਲ ਟੀ 387, 388) ਕਿ 'ਕਾਨੂੰਨ ਹਮੇਸ਼ਾ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਇੱਕ ਸਿਰੇ ਤੋਂ ਨਵੇਂ ਸਿਦਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਅਪਣਾਉਂਦਾ ਹੈ', ਅਤੇ 'ਦੂਜੇ ਸਿਰੇ ਤੇ' ਪੁਰਾਣੇ ਨੂੰ 'ਛੱਡ ਦਿੰਦਾ ਹੈ'। ਹੋਮਜ਼ ਨੇ ਜੋ ਕਿਹਾ ਸੀ ਉਸ ਦੇ ਸੰਕਲਪਨਾਤਮਕ ਆਯਾਤ ਨੂੰ ਸਮਝਾਉਂਦਿਆਂ, ਜੂਲੀਅਸ ਸਟੋਨ ਨੇ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਹ ਨਵੇਂ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਸਤਾਵਾਂ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਨਾਲ ਜੋ ਕਿ ਤਜਰਬੇ ਤੋਂ ਉਭਰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਜੋ ਪ੍ਰਮਾਣ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਨ, ਜਾਂ ਮੌਜੂਦਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਸਤਾਵਾਂ 'ਤੇ ਤਰਕ ਦੇ ਸੰਚਾਲਨ ਦੀ ਬਜਾਏ, ਤਜਰਬੇ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿੱਚ ਚੁਣੌਤੀਪੂਰਨ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਸਤਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਚੋਣ ਕਰਨ ਨਾਲ ਬਜਾਏ, ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਪ੍ਰਵ੍ਰਿਤੀ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ (ਜੂਲੀਅਸ ਸਟੋਨ : ਲੀਗਲ ਸਿਸਟਮਜ਼ & ਲਾਇਅਰਜ਼ ਰੀਜ਼ਨਿੰਗ, ਪੰਨਾ 58-59)।"

42. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਚਿੰਤਾ ਇੱਕ ਕਾਰਨ ਵਿੱਚ ਨਿਆਂ ਦੇਣ ਲਈ ਉਸ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਅੰਤਿਮਤਾ ਦੇ ਸਿਦਾਂਤ ਤੋਂ ਘੱਟ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਾਲੇ ਸਿਦਾਂਤਾਂ ਨਾਲ ਸਾਹਮਣੇ ਹਾਂ — ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਆਖਰੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਨਿਸ਼ਚਿਤਤਾ ਅਤੇ ਅੰਤਿਮਤਾ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣਾ ਅਤੇ ਇੱਕ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਵਿਚਾਰਨ ਦੁਆਰਾ ਨਿਆਂ ਦੇਣ, ਜਿਸ ਦਾ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸਿਦਾਂਤਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਨ ਕਾਰਨ ਵਿਕ੍ਰਿਤ ਹੈ ਜਾਂ ਇੱਕ ਪਾਰਟੀ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਸੰਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਨਾ ਦੱਸਣ ਕਾਰਨ ਪੂਰਵਾਗ੍ਰਹ ਦੀ ਆਸ਼ੰਕਾ ਦੇਣ ਜਾਂ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਦੁਰੁਪਯੋਗ ਦੇ ਕਾਰਨ। ਅਜਿਹਾ ਫੈਸਲਾ, ਅੰਤਿਮਤਾ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਦੂਰ, ਹਮੇਸ਼ਾ ਅਨਿਸ਼ਚਿਤਤਾ ਦੇ ਬੱਦਲ ਹੇਠ ਰਹੇਗਾ। ਸਰਬਸ਼ਕਤੀਮਾਨ ਅਕੇਲਾ ਹੀ ਸਰਬੋਚ ਨਿਆਂ ਦਾ ਵਿਤਰਕ ਹੈ — ਇੱਕ ਧਾਰਨਾ ਜਿਸ ਨੂੰ ਕੁਝ ਘੱਟ ਹੀ ਵਿਵਾਦਿਤ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ ਹਾਂ ਕਿ ਹਾਲਾਂਕਿ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਜੱਜ

ਆਪਣਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਬਿਲਕੁਲ ਮਨੁੱਖੀ ਭੁੱਲਚੁੱਕ ਦੀ ਸੀਮਾ ਦੇ ਅਧੀਨ, ਫਿਰ ਵੀ ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤ ਪੈਦਾ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਅੰਤਿਮ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਦੁਬਾਰਾ ਵਿਚਾਰ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਜੋ ਨਿਆਂ ਦੀ ਗਲਤੀ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨੂੰ ਠੀਕ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਨਾ ਸਿਰਫ ਉਚਿਤ ਹੋਵੇਗਾ ਬਲਕਿ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਤੇ ਨੈਤਿਕ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਵੀ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਗਲਤੀ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰਿਆ ਜਾਵੇ। ਸਵਾਲ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਚਿੰਤਾ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਅਸੀਂ ਇਸ ਨਤੀਜੇ ਤੇ ਪਹੁੰਚੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਨਿਆਂ ਦੇਣ ਦੀ ਡਿਊਟੀ ਨੂੰ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਨਿਸ਼ਚਿਤਤਾ ਦੀ ਨੀਤੀ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਰੱਖਣਾ ਪਵੇਗਾ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਅੰਤਿਮ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਅੰਤਿਮ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਨਾ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਸਾਰਵਜਨਿਕ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ, ਫਿਰ ਵੀ ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ ਗਏ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਜਿਥੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਵਿਚਾਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨਾ ਨਿਆਂਇਕ ਜ਼ਮੀਰ ਲਈ ਦਬਾਉ ਅਤੇ ਨਾਮੁਮਕਿਨ ਨਿਆਂ ਦੀ ਸਥਾਈਤਾ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣੇਗਾ।

xxx

xxx

49. ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ ਚਰਚਾ ਦਾ ਨਿਚੋੜ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ, ਆਪਣੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਦੁਰੁਪਯੋਗ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਅਤੇ ਇੱਕ ਵੱਡੀ ਨਿਆਂ ਦੀ ਗਲਤੀ ਨੂੰ ਠੀਕ ਕਰਨ ਲਈ, ਆਪਣੀ ਅੰਤਰਨਿਹਿਤ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਆਪਣੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਵਿਚਾਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ।"

30. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਉਕਤ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਕਾਰਨ ਵਿੱਚ ਇਨਸਾਫ ਦੇਣ ਲਈ ਚਿੰਤਾ ਇਸ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਅੰਤਿਮਤਾ ਦੇ ਸਿਦਾਂਤ ਨਾਲੋਂ ਘੱਟ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਆਖਰੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਨਿਸ਼ਚਿਤਤਾ ਅਤੇ ਅੰਤਿਮਤਾ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਇਨਸਾਫ ਦੇਣ ਅਤੇ ਵੈਧ ਆਧਾਰਾਂ 'ਤੇ ਇੱਕ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਮੁੜ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਸੰਤੁਲਨ ਬਣਾਉਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਹਾਲਾਂਕਿ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਜੱਜ ਆਪਣਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਫਿਰ ਵੀ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਪੈਦਾ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ, ਵਿਰਲੇ ਹੀ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਅੰਤਿਮ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਮੁੜ ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਮੰਗ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਜੋ ਨਿਆਂ ਦੀ ਭੁੱਲ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨੂੰ ਠੀਕ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਇਹ ਵੀ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਨਾ ਸਿਰਫ ਉਚਿਤ ਹੋਵੇਗਾ ਬਲਕਿ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਤੇ ਨੈਤਿਕ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਵੀ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਗਲਤੀ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰਿਆ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਹੋਰ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਆਪਣੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਅਤੇ ਇੱਕ ਵੱਡੀ ਨਿਆਂ ਦੀ ਭੁੱਲ ਨੂੰ ਠੀਕ ਕਰਨ ਲਈ, ਅਦਾਲਤ ਆਪਣੀ ਅੰਤਰਨਿਹਿਤ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਆਪਣੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਮੁੜ ਵਿਚਾਰ ਸਕਦੀ ਹੈ।

31. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਏ.ਆਰ. ਅੰਤੁਲੇ (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਸਬਿਆਸਾਚੀ ਮੁਖਰਜੀ, ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ ਦੇ ਮਾਧਿਅਮ ਨਾਲ ਬੋਲਦਿਆਂ ਹੋਇਆ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ:

"82. ਲਾਰਡ ਕੇਰਨਜ਼ ਨੇ ਰੈਂਜਰ ਬਨਾਮ ਕੰਪਟੋਇਰ ਡੀਸਕੋਂਟ ਡੀ ਪੈਰਿਸ [(1869-71) ਐਲ ਆਰ 3 ਪੀਸੀ 465,

475 : 17 ਈਆਰ 120] ਵਿੱਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ:

"ਹੁਣ, ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ, ਕਿ ਸਾਰੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਅਤੇ ਉੱਚੇ ਫਰਜ਼ਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਰਜ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ ਨੂੰ ਚੋਟ ਨਾ ਪਹੁੰਚੇ, ਅਤੇ ਜਦੋਂ 'ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਕਾਰਜ' ਸ਼ਬਦ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਸਿਰਫ ਪ੍ਰਾਥਮਿਕ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਕਾਰਜ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵਿਚਕਾਰਲੀ ਅਪੀਲ ਅਦਾਲਤ ਦਾ, ਬਲਕਿ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਕਾਰਜ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਸਭ ਤੋਂ ਨੀਵੀਂ ਅਦਾਲਤ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਅਧਿਕਾਰ ਰੱਖਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਚੀ ਅਦਾਲਤ ਤੱਕ ਜੋ ਕਿ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਮਾਮਲੇ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਉਹਨਾਂ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲਾਂ ਦੇ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ, ਜੇ ਮੈਂ ਸ਼ਬਦ ਵਰਤ ਸਕਾਂ, ਕਿ ਪੂਰੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਰਜ ਨਾਲ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਚੋਟ ਨਾ ਪਹੁੰਚੇ।"

83. ਇਹ ਗੁਜਰਾਤ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਡੀ.ਏ. ਦੇਸਾਈ, ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ, ਜੋ ਕਿ ਗੁਜਰਾਤ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਲਈ ਬੋਲ ਰਹੇ ਸਨ, ਵਲੋਂ ਸੋਨੀ ਵ੍ਰਿਜਲਾਲ ਜੇ. ਸੋਮਨਾਨੀ ਬਨਾਮ ਸੋਨੀ ਜਾਦਵਜੀ (ਏਆਰ 1972 ਗੁਜ 148 : (1972) 13 ਜੀਐਲਆਰ 555) ਵਿੱਚ ਜਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ 16-2-1984 ਨੂੰ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੰਦਿਆਂ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪਰ ਇਨਕਰੀਅਮ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਨੇ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ 1952 ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 6 ਅਤੇ 7 ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਅਤੇ ਅਮਰ ਅਲੀ ਸਰਕਾਰ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਵੱਡੀ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਬੰਧਨਕਾਰੀ ਸੁਭਾਵ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ। ਨਿਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੇ ਮੂਲ ਸਿਦਾਂਤ ਸਧਾਰਨ ਹਨ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਗਲਤੀ ਕਾਰਨ ਦੁੱਖ ਨਹੀਂ ਉਠਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਤਕਨੀਕੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜਾਂ ਅਨਿਯਮਿਤਤਾਵਾਂ ਕਾਰਨ ਗਲਤੀ ਨਹੀਂ ਉਠਾਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਨਿਯਮ ਨਿਆਂ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਦਾਰਾਂ ਹਨ, ਨਾ ਕਿ ਨਿਆਂ ਦੀਆਂ ਮਾਲਕਾਂ। ਐਕਸ ਦੇਬਿਟੋ ਜਸਟੀਸੀਆਏ, ਸਾਨੂੰ ਉਸ ਨੂੰ ਇਨਸਾਫ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਇੱਕ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਇੰਨਾ ਚਿਰ ਗਲਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਇਹ ਝੂਠ ਬੋਲਦਾ ਹੈ ਨਿਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੀ ਮਨੁੱਖੀ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇਹ ਗਲਤ ਹੈ ਨੂੰ ਠੀਕ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ. ਇਹ ਇਸ ਕੇਸ ਦਾ ਇੱਕ ਅਨੋਖਾ ਤੱਥ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਜ਼ੋਰ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।"

32. ਇਸ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਐਕਸ ਦੇਬਿਟੋ ਜਸਟੀਸੀਏ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ 'ਤੇ ਜੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਆਦਮੀ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਗਲਤੀ ਕਾਰਨ ਦੁੱਖ ਨਹੀਂ ਉਠਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਕੋਈ ਵੀ ਆਦਮੀ ਤਕਨੀਕੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜਾਂ ਅਨਿਯਮਿਤਤਾਵਾਂ ਕਾਰਨ ਗਲਤੀ ਨਹੀਂ ਉਠਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਇਹ ਵੀ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਨਿਯਮ ਨਿਆਂ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਦਾਰਨਾਂ ਹਨ, ਨਾ ਕਿ ਨਿਆਂ ਦੀਆਂ ਮਾਲਕਣਾਂ। ਇਸ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵੀ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਕਿਸੇ ਆਦਮੀ ਨਾਲ ਗਲਤੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਗਲਤੀ ਇਨਸਾਨੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੇ ਨਿਆਂ ਦੀ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੈ, ਉਸ ਗਲਤੀ ਨੂੰ ਠੀਕ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

33. ਰੰਗਨਾਥ ਮਿਸਰਾ, ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ, ਨੇ ਆਪਣੀ ਸਹਿਮਤੀ ਵਾਲੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੁਸ਼ਾਹਿਦਾ ਕੀਤਾ:

"102. ਚੂੰਕਿ ਇਹ ਸਰਬੋਚਚ ਅਦਾਲਤ ਹੈ, ਕੋਈ ਵੀ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ ਆਪਣੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸਵਾਲ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਉੱਚ ਮੰਚ ਨੂੰ ਪਹੁੰਚਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਲਾਰਡ ਬਕਮਾਸਟਰ ਨੇ ਮੌਂਟਰੀਅਲ ਸਟਰੀਟ ਰੇਲਵੇ ਕੰਪਨੀ ਬਨਾਮ ਨੋਰਮੋਂਡਿਨ [1917 ਏਸੀ 170] (ਸਿਕ) ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ:

ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਰੇ ਨਿਯਮ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਨਿਆਂ ਦੇ ਉਚਿਤ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੂੰ ਸੁਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਇਰਾਦਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਉਦੇਸ਼ ਦੀ ਸੇਵਾ ਲਈ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਅਧੀਨ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇ।

ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਗੁਜਰਾਤ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਰਾਮਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੀ. ਪੁਰੀ [(1969) 3 ਐਸਸੀਸੀ 156 : 1970 ਐਸਸੀਸੀ (ਕ੍ਰਿ) 29 : (1970) 2 ਐਸਸੀਆਰ 875] ਵਿੱਚ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਇਆ ਕਿਹਾ [ਐਸਸੀਸੀ ਪੰ. 159: ਐਸਸੀਸੀ (ਕ੍ਰਿ) ਪੰ. 31, ਪੈਰਾ 8]

ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਸੇਵਾਦਾਰ ਅਤੇ ਮਾਲਕਣ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜੋ ਨਿਆਂ ਦੇ ਕਾਰਨ ਨੂੰ ਸਹਾਇਤਾ ਅਤੇ ਸੁਵਿਧਾ ਦੇਣ ਲਈ ਇਰਾਦਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਸ਼ਾਸਨ ਜਾਂ ਰੁਕਾਵਟ ਦੇਣ ਲਈ। ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਨਿਆਂਇਕ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਦਿਸ਼ਾ ਨੂੰ ਬਣਾਇਆ ਜਾਣਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਗਲਤੀ ਵਜੋਂ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਗਲਤੀ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰਨ ਲਈ ਆਪਣੀ ਅੰਤਰਨਿਹਿਤ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨਾ ਨਾ ਸਿਰਫ ਉਚਿਤ ਹੈ ਬਲਕਿ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਵੀ ਹੈ। ਨਿਆਂਇਕ ਰਾਏ ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਭਾਰੀ ਝੁਕਾਅ ਰੱਖਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਗਲਤੀ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਖੁਦ ਹੀ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਰੁਕਾਵਟ ਦੇ ਸੁਧਾਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਸਿਧਾਂਤ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ (ਅਲੈਕਜ਼ੈਂਡਰ) ਰੌਜਰ ਕੇਸ [(1969)-71 ਐਲਆਰ 3 ਪੀਸੀ 465 : 17 ਈਆਰ 120] ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਮੈਂ ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਅਦਾਲਤ ਦੀਆਂ ਅੰਤਰਨਿਹਿਤ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਗਲਤੀ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰਨ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਮਹਾਜਨ ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ, ਚਾਰ ਜੱਜਾਂ ਦੀ ਬੈਂਚ ਲਈ ਬੋਲਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਕੇਸ਼ਰਦੇਵ ਚਾਮਰੀਆ ਬਨਾਮ ਰਾਧਾ ਕਿਸ਼ਨ ਚਾਮਰੀਆ [1953 ਐਸਸੀਆਰ 136 : ਏਆਈਆਰ 1953 ਐਸਸੀ 23] ਪੰਨਾ 153 'ਤੇ ਕਿਹਾ:

"ਜੱਜ ਦੇ ਕੋਲ ਆਪਣੀ ਗਲਤੀ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਫੈਸਲੇ-ਧਾਰਕ ਜਾਂ ਫੈਸਲੇ-ਕਰਜ਼ਦਾਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਲਏ ਗਏ ਅਧਾਰਾਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਸਹੀ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਸੀ।"

103. ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਕੌਂਸਲ ਵਿੱਚ ਦੇਬੀ ਬਖ਼ਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਹਬੀਬ ਸ਼ਾਹ [ਐਲ.ਆਰ. (1913) 35 ਔਲ 331] ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਓਰ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦਾ ਦੁਰੁਪਯੋਗ ਅਦਾਲਤ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਪਾਰਟੀ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜਿੱਥੇ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕੁਝ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜੋ ਉਸ ਨੇ ਕਦੇ ਇਰਾਦਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦਾ ਦੁਰੁਪਯੋਗ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਸਹੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਲਾਰਡ ਸ਼ਾ ਨੇ ਲਾ ਲਾਰਡਸ ਦੀ ਗੱਲ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਹੀ:

ਧਾਰਾ 151 ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ, ਕੋਈ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸਹੀ ਸਮਝਿਆ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਉਸ ਕੋਲ ਇੱਕ ਅਨਜਾਣੇ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਗਲਤੀ ਨੂੰ ਸਹੀ ਕਰਨ ਦੀ ਆਪਣੀ ਸਹਿਜ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ।

ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਕੌਂਸਲ ਵਿੱਚ ਦ ਬੋਲੀਵਾਰ [ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1916 ਪੀ.ਸੀ. 85] ਵਿੱਚ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਓਰ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ

ਗਿਆ ਕਿ:

"ਜਿੱਥੇ ਸੰਭਾਵਿਤ ਅਨਿਆਇ ਹੋਵੇਗੀ, ਅਦਾਲਤ ਕੋਲ, ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪਸ ਦੀ ਰਾਇ ਵਿੱਚ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਆਪਣੀ ਸਹਿਜ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਬੋਨਾ ਫਾਈਡ ਦਾਅਵੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਣ..."

ਭਾਰਤੀ ਅਧਿਕਾਰਤਾਵਾਂ ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਸਮਰਥਨ ਦੇਣ ਲਈ ਬਹੁਤ ਹਨ ਕਿ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਨਿਆਇ ਨੂੰ ਸਿਧਾਂਤ ਐਕਟਸ ਕੁਰਿਆ ਨੇਮੀਨੇਮ ਗ੍ਰਾਵਾਬਿਟ — ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਨੁਕਸਾਨ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚਾਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ — ਲਾਗੂ ਕਰਕੇ ਸਹੀ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ।

104. ਗਲਤੀ ਕਰਨਾ ਮਨੁੱਖੀ ਸੁਭਾਵ ਹੈ, ਅਕਸਰ ਉਦ੍ਧ□ਤ ਕਹਾਵਤ ਹੈ। ਅਦਾਲਤਾਂ ਸਮੇਤ ਸਿਖਰ ਦੀ ਇੱਕ ਵੀ ਅਪਵਾਦ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਨਿਆਇਕ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਗਲਤੀ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨਾ ਇਸਦੀ ਅਧਿਕਾਰਤਾ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ। ਸ਼ਾਇਦ ਇਹ ਦੋਨੋਂ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣਾ ਹੋਵੇਗਾ।"

34. ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਚੋਟੀ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਹੋਣ ਕਾਰਨ, ਕੋਈ ਵੀ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ ਇਸਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸਵਾਲ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਉੱਚੇਰੀ ਫੋਰਮ ਵੱਲ ਰੁਖ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਇਹ ਵੀ ਫੈਸਲਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਵਾਰ ਨਿਆਇਕ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਵੇ ਕਿ ਦਿਸ਼ਾ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਗਲਤੀ ਵਜੋਂ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਗਲਤੀ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰਨ ਲਈ ਆਪਣੀ ਅੰਤਰਨਿਹਿਤ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨਾ ਨਾ ਸਿਰਫ ਉਚਿਤ ਹੈ ਬਲਕਿ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਵੀ ਹੈ। ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ, ਗਲਤੀ ਕਰਨਾ ਮਨੁੱਖੀ ਸੁਭਾਵ ਹੈ, ਅਤੇ ਅਦਾਲਤਾਂ ਸਮੇਤ ਚੋਟੀ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵੀ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਹੈ।

35. ਸੰਜੇ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ:

"10. ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮੌਲਿਕ ਫਰਕ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜੋ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਅੰਤਿਮ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਅਤੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਰੇਸ਼ੋ ਦੇਸੀਦੇਂਡੀ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਮੋਟੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬੋਲਿਆ ਜਾਵੇ, ਤਾਂ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਹਰ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਤਿੰਨ ਖੰਡ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਅਰਥਾਤ; (i) ਤੱਥ ਅਤੇ ਮੁੱਦਾ ਜੋ ਵਿਚਾਰਾਧੀਨ ਹੈ; (ii) ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਕਾਰਨ; ਅਤੇ (iii) ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਸਮਰਥਨ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਅੰਤਿਮ ਆਦੇਸ਼। ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਕਾਰਨ 'ਤੇ ਰੇਸ਼ੋ ਦੇਸੀਦੇਂਡੀ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਸਮਰਥਨ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਅੰਤਿਮ ਆਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਇੱਕ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਰੇਸ਼ੋ ਦੇਸੀਦੇਂਡੀ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਨਤੀਜੇ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਫੈਸਲਾ (ਰਾਹਤ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਅੰਤਿਮ ਆਦੇਸ਼) ਵੱਖਰਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਰੇਸ਼ੋ ਦੇਸੀਦੇਂਡੀ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਕੁਦਰਤੀ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਪੈਂਦਾ। ਇਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਬਾਅਦ ਦੀ ਘਟਨਾ ਜਾਂ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਪੂਰਾ ਨਿਆਂ ਕਰਨ ਲਈ ਰਾਹਤ ਨੂੰ ਢਾਲਣ ਦੀ ਲੋੜ ਕਾਰਨ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਰੇਸ਼ੋ ਦੇਸੀਦੇਂਡੀ ਅਤੇ ਨਾ ਕਿ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਅੰਤਿਮ ਆਦੇਸ਼, ਇੱਕ ਮਿਸਾਲ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ। "ਫੈਸਲਾ" ਅਤੇ "ਨਿਰਣਾ" ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ, ਬਲਕਿ ਢਿੱਲੇ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਪੂਰੇ ਫੈਸਲੇ ਜਾਂ ਅੰਤਿਮ ਆਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਰੇਸ਼ੋ ਦੇਸੀਦੇਂਡੀ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ

ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਰੂਪਾ ਆਸ਼ੋਕ ਹੁਰਾ (2002) 4 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 388 ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਅੰਤਿਮ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਜਾਂ ਰੱਦ ਕਰਨ ਜਾਂ ਖਾਰਜ ਕਰਨ ਲਈ ਅਨੁਚਛੇਦ 32 ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਪਟੀਸ਼ਨ ਬਰਕਰਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਇਹ ਕਿਸੇ ਪਿਛਲੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਰੇਸ਼ੋ ਦੇਸੀਦੇਂਡੀ ਨੂੰ ਜਾਂਚਣ ਜਾਂ ਵੱਖਰਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸਿਧਾਂਤ ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਂਦਾ। ਜਿੱਥੇ ਅਨੁਚਛੇਦ 32 ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਨਾਗਰਿਕ ਦੇ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਉਲੰਘਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸਨੂੰ ਸਿਰਫ ਇਸ ਲਈ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਪਿਛਲੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਰੇਸ਼ੋ ਦੇਸੀਦੇਂਡੀ ਨੂੰ ਵੱਖਰਾ ਕਰਨ ਜਾਂ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਸਿਵਾਏ ਜਦੋਂ ਇਹ ਉਹੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਅਤੇ ਉਸੇ ਕਾਰਨ ਦੇ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਹੋਵੇ। ਜਦੋਂ ਅਨੁਚਛੇਦ 32 ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ ਕਾਨੂੰਨੀ ਮੁੱਦਾ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਕਿਸੇ ਫੈਸਲੇ ਦੁਆਰਾ ਕਵਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਪਿਛਲੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਰੇਸ਼ੋ ਦੇਸੀਦੇਂਡੀ ਨੂੰ ਅਨੁਸਰਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦਾ ਆਧਾਰ "ਬਰਕਰਾਰੀਯੋਗਤਾ" ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ ਮੁੱਦਾ ਟਿਕਾਊ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪਰ ਜੇ ਅਦਾਲਤ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ ਮੁੱਦਾ ਵਿਚਾਰਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਪਿਛਲੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਮੁੜ ਜਾਂਚ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਜ਼ਰੂਰ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਨ ਲਈ ਅੱਗੇ ਵਧ ਸਕਦੀ ਹੈ (ਜਾਂ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਵੱਡੀ ਬੈਂਚ ਕੋਲ ਭੇਜੋ, ਜੇਕਰ ਪਹਿਲਾਂ ਫੈਸਲਾ ਛੋਟੀ ਬੈਂਚ ਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ)। ਜਦੋਂ ਮੁੱਦਾ ਮੁੜ-ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਪਹਿਲਾਂ ਲਏ ਗਏ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਤੋਂ ਵੱਖਰਾ ਲਿਆ ਗਿਆ, ਇੱਕ ਨਵਾਂ ਅਨੁਪਾਤ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦਾ ਅਨੁਪਾਤ ਫੈਸਲਾਕੁੰਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੀ ਤਬਦੀਲੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਦਾ ਅੰਤਿਮ ਆਦੇਸ਼ ਹੈ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਲਈ ਪਾਰਟੀਆਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਫੈਸਲਾ, ਸੰ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਬਦਲਿਆ ਜਾਂ ਪਰੇਸ਼ਾਨ. ਇਸ ਲਈ, ਵਿਵਾਦ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਰਿੱਟ ਧਾਰਾ 32 ਦੇ ਤਹਿਤ ਪਟੀਸ਼ਨ 'ਤੇ ਰੋਕ ਲਗਾਈ ਗਈ ਹੈ ਜਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਸੇ ਮੁੱਦੇ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹੈ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ

36. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਰੂਪਾ ਅਸ਼ੋਕ ਹੁਰਾ (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਿਆਂ, ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਂਦਾ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਰੇਸ਼ੋ ਦੀਸਿਡੈਂਡੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਹੋਰ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਜਾਂਚਿਆ ਜਾਂ ਨਾਲ ਵੱਖ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਹੈ ਕਿ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਉਠਾਏ ਗਏ ਮੁੱਦੇ ਦੀ ਵਿਚਾਰਣਾ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ, ਪਿਛਲੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਮੁੜ ਜਾਂਚ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਜਰੂਰ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਜਾਂ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਵੱਡੀ ਬੈਂਚ ਨੂੰ ਭੇਜਣ ਲਈ ਅਗਾਂਹ ਵਧ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜੇ ਪਿਛਲਾ ਫੈਸਲਾ ਛੋਟੀ ਬੈਂਚ ਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਆਰਟੀਕਲ 32 ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਪਾਬੰਦੀਸ਼ੁਦਾ ਸੀ ਜਾਂ ਮੁੱਖ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਪਿਛਲੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਬਣਾਉਣਯੋਗ ਨਹੀਂ ਸੀ।

37. ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਬੇਸ਼ੱਕ, ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ/ਬੈਂਕਾਂ ਨੂੰ ਜਯੰਤੀਲਾਲ ਐਨ. ਮਿਸਟਰੀ (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਐਚ.ਡੀ.ਐਫ.ਸੀ. ਬੈਂਕ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਜਯੰਤੀਲਾਲ ਐਨ. ਮਿਸਟਰੀ (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਨ ਲਈ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ **ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਮਿਤੀ 28 ਅਪ੍ਰੈਲ 2021 ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ**

ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਇਸ ਕ੍ਰਮ ਵਿੱਚ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ:

"ਇਹਨਾਂ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਨ ਨਾਲ ਬਿਨੈਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਰੋਕਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਲਈ ਉਪਲਬਧ ਹੋਰ ਉਪਚਾਰਾਂ ਦਾ ਪਿੱਛਾ ਕਰਨ ਲਈ।"

39. ਇਸ ਨਾਲ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਯਾਚੀਕਾਕਰਤਾਓਂ/ਬੈਂਕਾਂ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਉਪਲਬਧ ਹੋਰ ਉਪਾਯਾਂ ਦਾ ਪਿੱਛਾ ਕਰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਬੰਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ।

39. **ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਜਯੰਤੀਲਾਲ ਐਨ. ਮਿਸਤਰੀ** ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਆਰ.ਬੀ.ਆਈ. ਨੂੰ ਯਾਚੀਕਾਕਰਤਾਓਂ/ ਬੈਂਕਾਂ ਨੂੰ ਬੈਂਕ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀ ਗਾਹਕਾਂ ਸਬੰਧੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਲਈ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਈਵੇਸੀ ਨੂੰ ਵਿਪਰੀਤ ਅਸਰ ਪਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

40. **ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਨੌ-ਜੱਜ ਸੰਵਿਧਾਨਿਕ ਬੈਂਚ ਨੇ ਕੇ.ਐਸ. ਪੁੱਟਾਸਵਾਮੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ** ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ (ਸੁਪਰਾ) ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਾਈਵੇਸੀ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਇੱਕ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਬੇਸ਼ੱਕ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਵੀ ਇੱਕ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਟਕਰਾਅ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸੰਤੁਲਨ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

41. **ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਉੱਪਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਕਰਨ ਨਾਲ ਇਹ ਪਤਾ ਚੱਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਅੰਤਿਮਤਾ ਦੀ ਅਵਧਾਰਨਾ ਨੂੰ ਬਣਾਏ ਰੱਖਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ, ਪਰ ਇਸੇ ਸਮੇਂ, ਪਰ ਦੇਬਿਤੋ ਜਸਟੀਸੀਆ** ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਜੇ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਲੱਗੇ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਸਹੀ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦਰਸਾਉਂਦਾ, ਤਾਂ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਲਈ ਉਸ ਨੂੰ ਮੁੜ ਵਿਚਾਰਨਾ ਅਤੇ ਜ਼ਰੂਰਤ ਪੈਣ 'ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਵੱਡੇ ਬੈਂਚ ਨੂੰ ਭੇਜਣਾ ਹਮੇਸ਼ਾ ਸੰਭਵ ਹੈ।

42. **ਕੋਈ ਅੰਤਿਮ ਰਾਏ ਪ੍ਰਗਟਾਉਣ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ, ਪ੍ਰਾਈਮਾ ਫੇਸੀ, ਸਾਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਜਯੰਤੀਲਾਲ ਐਨ. ਮਿਸਤਰੀ** (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਈਵੇਸੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਸੰਤੁਲਨ ਦੇ ਪਹਿਲੂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ। ਯਾਚੀਕਾਕਰਤਾਓਂ ਨੇ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ-ਆਰ.ਬੀ.ਆਈ. ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਰਾਹੀਂ ਆਰ.ਬੀ.ਆਈ. ਨੇ ਯਾਚੀਕਾਕਰਤਾਓਂ/ਬੈਂਕਾਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਲਈ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਹਨ, ਜੋ ਕਿ ਯਾਚੀਕਾਕਰਤਾਓਂ ਅਨੁਸਾਰ ਨਾ ਸਿਰਫ ਆਰ.ਟੀ.ਆਈ ਐਕਟ, ਆਰ.ਬੀ.ਆਈ. ਐਕਟ ਅਤੇ ਬੈਂਕਿੰਗ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ ਐਕਟ, 1949 ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹਨ, ਬਲਕਿ ਅਜਿਹੇ ਬੈਂਕਾਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਉਪਭੋਗਤਾਓਂ ਦੇ ਪ੍ਰਾਈਵੇਸੀ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਵੀ ਵਿਪਰੀਤ ਅਸਰ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਆਰ.ਬੀ.ਆਈ. ਨੇ ਅਜਿਹੇ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ **ਜਯੰਤੀਲਾਲ ਐਨ. ਮਿਸਤਰੀ (ਸੁਪਰਾ) ਅਤੇ ਗਿਰੀਸ਼ ਮਿੱਤਲ** (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਯਾਚੀਕਾਕਰਤਾਓਂ ਕੋਲ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਰੁਖ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੋਰ ਕੋਈ ਉਪਾਯ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਰੰਗਨਾਥ ਮਿਸਰਾ, ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ ਨੇ **ਏ.ਆਰ.** ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਦੇਖਿਆ।

ਅਮਤਲੇ (ਉੱਚਾ) ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ, ਇਹ ਸਰਵੋਚ ਅਦਾਲਤ ਹੋਣ ਕਾਰਨ, ਕੋਈ ਵੀ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ ਇਸਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਸਵਾਲ

ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਉੱਚ ਮੰਚ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦਾ। ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਲਈ ਉਪਲਬਧ ਇਕੋ ਇਕ ਉਪਾਯ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਲੇਖ 32 ਅਧੀਨ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਪਹੁੰਚਣਾ ਹੋਵੇਗਾ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਗਾਹਕਾਂ ਦੇ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰ ਸਕਣ, ਜੋ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੇ ਨਾਗਰਿਕ ਹਨ।

43. ਇਸ ਲਈ, ਅਸੀਂ ਇਸ ਨੂੰ ਫੈਸਲਾ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਉਠਾਏ ਗਏ ਪ੍ਰਾਰੰਭਿਕ ਐਤਰਾਜ਼ ਟਿਕਾਊ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਆਈ.ਏ. ਨੰਬਰ 51632 ਦੇ 2022 ਵਿੱਚ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ (ਸਿਵਲ) ਨੰਬਰ 1159 ਦੇ 2019 ਅਤੇ ਆਈ.ਏ. ਨੰਬਰ 54521 ਦੇ 2022 ਵਿੱਚ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ (ਸਿਵਲ) ਨੰਬਰ 683 ਦੇ 2021 ਨੂੰ ਤਦ ਅਨੁਸਾਰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਆਈ.ਏ. ਰੱਦ ਕੀਤੇ ਗਏ।

ਦਿਵਿਆ ਪਾਂਡੇ
(ਸਹਾਇਤਾ ਕੀਤੀ : ਦੀਪਕ ਪਾਨਵਾਰ, ਲੜ.ਆਰ.ਏ)

ਡਿਸਕਲੇਮਰ ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

Vasu Gupta
Advocate